

Internationaal humanitair recht in de kijker. Dit is de naam en de doelstelling van de nieuwe publicatie van Rode Kruis-Vlaanderen ter promotie van het internationaal humanitair recht. Hiermee loopt het nieuwe tijdschrift in de voetsporen van 'Zoeklicht' dat van 1991 tot 2004 zijn licht liet schijnen over de laatste trends en ontwikkelingen in het internationaal humanitair recht. Internationaal humanitair recht in de kijker verschijnt jaarlijks in januari en blikt terug op een selectie van opmerkelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen van het voorbije jaar.

In 1862 slaagde Henri Dunant er voor het eerst in het internationaal humanitair recht in het middelpunt van de belangstelling te plaatsen met zijn boek 'Een herinnering aan Solférino'. Vandaag eisen gewapende conflicten en schendingen van het internationaal humanitair recht bijna onophoudend de aandacht op in de media. Dit wijst niet noodzakelijk op een toename van het aantal gewapende conflicten of een groter aantal slachtoffers van gewapend geweld, het geeft vooral een indicatie over de manier waarop de hedendaagse maatschappij wereldwijd aankijkt tegen schendingen van fundamentele menselijke waarden en rechten in oorlogstijd. De publieke verontwaardiging over schendingen van het internationaal humanitair recht bevestigt de juridische regels die de limieten in oorlogstijd bepalen. Dit is alvast één belangrijke verwezenlijking van de inspanningen om de regels van het internationaal humanitair recht bekend te maken.

Gelukkig reikt de ambitie van de verspreidingsinspanningen verder. De bekendmaking of verspreiding van het internationaal humanitair recht heeft vooral tot doel een betere bescherming te bieden aan slachtoffers in gewapende conflicten. Reeds in 1864, bij de totstandkoming van het eerste Verdrag van Genève, was men er zich van bewust dat aanhoudende inspanningen noodzakelijk zouden zijn om de beschermingsregels in de praktijk - op het slagveld dus - toegepast te zien. Kennis van de regels is daarbij een eerste stap, een doorgedreven opleiding en overeenkomstig gedrag een volgende. De verspreiding van het internationaal humanitair recht werd dan ook als een verplichting voor staten in de humanitaire verdragen ingeschreven: in de eerste plaats bij de strijdkrachten, later ook bij andere beleidsverantwoordelijken en de bevolking in het algemeen.

Maar ook het Rode Kruis is een actieve promotor van het internationaal humanitair recht. Voor het Internationale Rode Kruiscomité (ICRC) dat actief is in conflictgebieden, vormt het internationaal humanitair recht de juridische basis voor zijn beschermingsactiviteiten. Via het internationaal humanitair recht krijgt ICRC toegang tot kwetsbare personen en kan het in geval van schendingen bij de verantwoordelijken voor de belangen van de slachtoffers opkomen. De verspreidingsactiviteiten van het ICRC richten de blik ook naar de toekomst. Nieuwe conflicten, met nieuwe actoren en nieuwe wapens vragen soms een nieuwe benadering van de bestaande regels en nieuwe initiatieven. Verspreiding van het internationaal humanitair recht betekent voor het ICRC ook het opvolgen van deze nieuwe ontwikkelingen en het lanceren van nieuwe initiatieven om een betere bescherming van kwetsbare personen in gewapende conflicten te bedingen.

Een gelijkaardige opdracht komt ook Rode Kruis-Vlaanderen toe. De verspreiding van het internationaal humanitair recht is als een verplichting in de statuten van de vereniging opgenomen. Ook in dit aspect is het Belgische Rode Kruis helper van de overheid in de humanitaire sector. Hoewel ons land niet rechtstreeks in een gewapend conflict betrokken is, zijn er voldoende argumenten om de verspreiding ook hier aan te vatten: nationale implementatiemechanismen moeten reeds in vreedstijd geïnstalleerd worden, Belgische hulpverleners, journalisten en strijdkrachten zijn in het kader van internationale opdrachten actief in conflictgebieden, en bovendien is er de internationale verplichting voor staten om het internationaal humanitair recht niet alleen na te leven, maar ook te doen naleven.

Verspreiding betekent voor Rode Kruis-Vlaanderen samenwerken met de overheid om de nationale wetgeving in lijn te brengen met de internationale overeenkomsten en nieuwe ontwikkelingen te promoten. Verspreiding betekent eveneens de bekendmaking van de bestaande regels bij een gespecialiseerd en ruimer publiek. 'Internationaal humanitair recht in de kijker' wil vooral aan deze laatste doelstelling tegemoet komen. Een aantal korte bijdragen moeten de lezer toegang verlenen tot de bestaande regels en tot nieuwe ontwikkelingen in het internationaal humanitair recht. 'Internationaal humanitair recht in de kijker' wil zo een eerste aanzet vormen tot de

verdere studie van het internationaal humanitair recht in het Nederlandse taalgebied. Samen met de website internationaal humanitair recht, die Rode Kruis-Vlaanderen in 2006 lanceert, wil het een forum bieden om het internationaal humanitair recht bij een ruimer publiek bekend te maken.

‘Internationaal humanitair recht in de kijker-2005’ geeft het startschot voor deze nieuwe publicatie. Zonder zich de pretentie van een jaarboek aan te meten, wil ‘Internationaal humanitair recht in de kijker’ inspelen op actuele gebeurtenissen en de wijze waarop het internationaal humanitair recht daarin een plaats krijgt. ‘Internationaal humanitair recht in de kijker’ biedt ook de gelegenheid in te gaan op nieuwe ontwikkelingen en de nationale toepassing van het internationaal humanitair recht.

2005 bood alvast voldoende stof tot nadenken en discussie, zowel nationaal als internationaal. Voor de tweede maal vormde Brussel het toneel voor een proces naar aanleiding van de genocide in Rwanda in 1994. In de senaat werd een wetsvoorstel ingediend om een einde te stellen aan het gebruik van submunitie. Ondertussen bleef het wel wachten op de ratificatie van het Tweede Protocol bij het Cultuurgoederenverdrag door België. Internationaal was er de 25^e verjaardag van het Conventioneel Wapenverdrag van 1980 en 60 jaar VN. In de actualiteit bleef Irak de aandacht opeisen met het voortdurende geweld en het nakende proces tegen Saddam Hoessein. Ook Darfur werkte zich in de schijnwerpers met het VN-rapport over schendingen van het internationaal humanitair recht en de doorverwijzing van de zaak naar het Internationaal Strafhof. In 2005 werd ook de studie over de gewoonterechtelijke regels in het internationaal humanitair recht beëindigd en bekendgemaakt.

Vele gebeurtenissen eisten de aandacht op, maar slechts enkele vonden hun weg naar ‘Internationaal humanitair recht in de kijker-2005’. Binnen het beperkte bestek van deze publicatie werd voor dit eerste nummer een evenwicht gezocht tussen de juridische en politieke benadering van het internationaal humanitair recht, tussen de regels inzake bescherming en bijstand, tussen de bescherming van personen en de bepalingen over de methoden en middelen van oorlogvoering. Voor de bijdragen werd een beroep gedaan op

medewerkers die het internationaal humanitair recht vanuit verschillende disciplines benaderen. Zij geven hierbij hun persoonlijk kijk weer maar woorden niet noodzakelijk de positie van het Rode Kruis terzake.

Wij laten het aan u over om deze evenwichtsoefening te beoordelen. Graag vernemen we ook uw oordeel op humanitair.recht@rodekruis.be

Arianne Acke
hoofd Humanitair Recht
Rode Kruis-Vlaanderen